

**UJEDINJENE
NACIJE**

Međunarodni rezidualni mehanizam
za krivične sudove

Predmet br.: MICT-23-129-Misc.1

Datum: 20. februar 2025.

Original: engleski

PRESEDNICA MEHANIZMA

Rešava: sudija Graciela Gatti Santana

Sekretar: g. Abubacarr M. Tambaou

Datum: 20. februar 2025.

**U PREDMETU PROTIV VOJISLAVA ŠEŠELJA, MILJANA
DAMJANOVIĆA, MIROLJUBA IGNJATOVIĆA, LJILJANE
MIHAJLOVIĆ I OGNJENA MIHAJLOVIĆA**

JAVNO REDIGOVANO

**JAVNA REDIGOVANA VERZIJA “DRUGOG IZVEŠTAJA
POSMATRAČA” OD 20. DECEMBRA 2024**

Posmatrač

g. Brent D. Hicks

I. UVOD

1. Dana 11. avgusta 2023, potvrđena je optužnica protiv g. Vojislava Šešelja, g. Miljana Damjanovića, g. Miroljuba Ignjatovića, gđe Ljiljane Mihajlović i g. Ognjena Mihajlovića (dalje u tekstu: Optuženi), za nepoštovanje Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (dalje u tekstu: MKSJ) i Međunarodnog rezidualnog mehanizma za krivične sudove (dalje u tekstu: Mehanizam), na osnovu člana 1(4)(a) Statuta Mehanizma i pravila 90 Pravilnika o postupku i dokazima Mehanizma (dalje u tekstu: Optužnica).¹
2. U skladu s mojim imenovanjem za Posmatrača u predmetu *Šešelj i drugi*,² i podsećajući na primenjivi Okvir nadležnosti za ovu ulogu,³ s poštovanjem podnosim predsednici, posredstvom sekretara, ovaj Drugi izveštaj posmatrača. Ovaj Drugi izveštaj posmatrača odnosi se na period od jednog meseca, od dostavljanja mog prvog izveštaja posmatrača 20. novembra 2024.⁴ do današnjeg dana. Obavio sam misiju u Republici Srbiji (dalje u tekstu: Srbija) između 3. i 6. decembra 2024, i detalji u vezi s njom se navode u nastavku teksta.
3. Generalno, u ovom Drugom izveštaju posmatrača (i u budućim izveštajima) neće se ponavljati sadržaj koji je ranije iznesen – bilo u odeljku o istorijatu postupka ili u odeljku posvećenom samom izveštavanju – osim ako nije potrebno da se to učini kako bi se pružio odgovarajući kontekst za aktuelni izveštaj.

¹ *Tužilac protiv Vojislava Šešelja, Miljana Damjanovića, Miroljuba Ignjatovića, Ljiljane Mihajlović i Ognjena Mihajlovića*, predmet br. MICT-23-129-I (dalje u tekstu: predmet *Šešelj i drugi*), Odluka o potvrđivanju optužnice, poverljivo i *ex parte*, 11. avgust 2023. (dalje u tekstu: Odluka o potvrđivanju optužnice), str. 2. Optužnica i javna redigovana verzija optužnice zavedene su u spis 15. avgusta 2023. i obe su zapečaćene na osnovu uputstva sadržanog u Odluci o potvrđivanju optužnice. Status Odluke o potvrđivanju optužnice i javne redigovane verzije optužnice kasnije je promenjen u javni, na osnovu odluke donete 5. oktobra 2023. V. predmet *Šešelj i drugi*, Odluka po zahtevu Tužilaštva da se otpečati javna redigovana verzija optužnice i drugim pitanjima, 5. oktobar 2023, str. 2. V. takođe predmet *Šešelj i drugi*, Optužnica [javno i redigovano], 5. oktobar 2023.

² *U predmetu protiv Vojislava Šešelja, Miljana Damjanovića, Miroljuba Ignjatovića, Ljiljane Mihajlović i Ognjena Mihajlovića*, predmet br. MICT-23-129-I, Nalog o imenovanju posmatrača, javno, 9. oktobar 2024.

³ Dogovor o Okviru nadležnosti postignut je putem razmene memoranduma između sekretara i predsednice, koja je zaključena 4. oktobra 2024.

⁴ *U predmetu protiv Vojislava Šešelja, Miljana Damjanovića, Miroljuba Ignjatovića, Ljiljane Mihajlović i Ognjena Mihajlovića*, predmet br. MICT-23-129-Misc.1, Prvi izveštaj posmatrača, poverljivo, od 20. novembra 2024, zaveden u spis 10. decembra 2024. (dalje u tekstu: Prvi izveštaj).

II. ISTORIJAT POSTUPKA

4. U Prvom izveštaju predstavljen je relevantan istorijat postupka u ovom predmetu, od Optužnice protiv Optuženih, preko prosleđivanja ovog postupka Srbiji,⁵ pa sve do 20. novembra 2024.⁶
5. Dana 28. novembra 2024., sekretar Mehanizma zatražio je da se rediguju informacije o identitetu u dokumentu koji Tužilaštvo Mehanizma (dalje u tekstu: Tužilaštvo) treba da dostavi Javnom tužilaštvu za ratne zločine (dalje u tekstu: Tužilaštvo Srbije), na osnovu Odluke o prosleđivanju, [REDIGOVANO].⁷
6. Dana 29. novembra 2024, Tužilaštvo je dostavilo hitan odgovor, u kojem navodi da je Zahtev za redigovanje neosnovan i da bi, ukoliko bi bio odobren, bilo potrebno otkazati zakazanu misiju u Beogradu čija je svrha da se Sudski spisi⁸ u vezi s ovim postupkom predaju Tužilaštvu Srbije.⁹
7. Istog dana, 29. novembra 2024, sudija pojedinac Mehanizma odobrio je Zahtev za redigovanje i naložio Tužilaštvu da dokument rediguje kako je zatraženo, pre nego što ga dostavi Tužilaštvu Srbije.¹⁰
8. Dana 4. decembra 2024, u skladu s uputstvom iz Odluke o zaštićenim svedocima i pristupu (da Tužilaštvo Srbije bude obavešteno o identitetu relevantnih svedoka i zaštitnim merama koje su na snazi za svedoke, uključujući konkretni pseudonim koji je određen za svakog svedoka),¹¹ Sekretarijat je dostavio *corrigendum* svog prethodnog obaveštenja o postupanju, kojim su korigovane navedene zaštitne mere za četiri (4) relevantna svedoka.¹²

⁵ *Predmet Šešelj i drugi*, Odluka o prosleđivanju predmeta Republici Srbiji, javno, 29. februar 2024. (dalje u tekstu: Odluka o prosleđivanju).

⁶ V. Prvi izveštaj, odeljak II.

⁷ *Predmet Šešelj i drugi*, Podnesak sekretara u vezi s odlukom o prosleđivanju predmeta Republici Srbiji, poverljivo i *ex parte*, 28. novembar 2024. (dalje u tekstu: Zahtev za redigovanje).

⁸ Prema Odluci o zaštićenim svedocima i pristupu, Sudski spisi se sastoje od spiska materijala za koje je Tužilaštvo tražilo da ih Sekretarijat overi u svrhu njihovog dostavljanja, i kojima je sudija pojedinac Mehanizma Tužilaštvu Srbije dozvolio pristup [V. predmet *Šešelj i drugi*, Odluka po zahtevu Tužilaštva u vezi sa zaštićenim svedocima i pristupom spisima predmeta, poverljivo i *ex parte*, 2. septembar 2024. (dalje u tekstu: Odluka o zaštićenim svedocima i pristupu)].

⁹ *Predmet Šešelj i drugi*, Hitni preliminarini odgovor Tužilaštva na podnesak Sekretarijata, poverljivo i *ex parte*, 29. novembar 2024.

¹⁰ *Predmet Šešelj i drugi*, Odluka po podnesku sekretara u vezi s odlukom o prosleđivanju predmeta Republici Srbiji, poverljivo i *ex parte*, 29. novembar 2024.

¹¹ Odluka o zaštićenim svedocima i pristupu, str. 6.

¹² *Predmet Šešelj i drugi*, *Corrigendum* Obaveštenja o postupanju od 7. novembra 2024, poverljivo i *ex parte*, od 2. decembra 2024, zaveden u spis 4. decembra 2024. V. takođe *Predmet Šešelj i drugi*, Obaveštenje o postupanju, poverljivo i *ex parte*, od 7. novembra 2024, zavedeno u spis 12. novembra 2024.

9. Dana 10. decembra 2024, u spis je zaveden Prvi izveštaj.¹³
10. Dana 12. decembra 2024, Tužilaštvo je dostavilo obaveštenje o postupanju, kojim potvrđuje da je sve primerene dokaze i informacije u vezi s prosleđenim predmetom dostavilo Tužilaštvu Srbije.¹⁴ Obaveštenje o primopredaji Tužilaštva potvrdilo je da su svi Sudski spisi dostavljeni Tužilaštvu Srbije 10. decembra 2024, i da se materijal sastojao od 1.579 fajlova i 512 gigabajta podataka.¹⁵ Tužilaštvo je istovremeno obavestilo sudiju pojedinca o svojoj nameri da se sastane s Tužilaštvom Srbije – [REDIGOVANO] – kako bi ga upoznalo s dostavljenim materijalom i odgovorilo na eventualna pitanja s tim u vezi.¹⁶

III. IZVEŠTAJ

11. Dana 22. novembra 2024, nakon komunikacije s Višim sudom u Beogradu,¹⁷ potvrđeno je da će se sastanak održati 4. decembra 2024.
12. Dana 25. novembra 2024, u odgovoru na moj zahtev od 20. novembra 2024, obavešten sam da će pomoćnik ministra, iz Sektora za međunarodnu saradnju i strateško planiranje Ministarstva pravde Srbije, biti na službenom putovanju i da stoga sastanak s njim neće biti moguć početkom decembra 2024. Pored toga, obavešten sam da pomoćnik ministra ima poslovne obaveze tokom celog januara 2025. i početkom februara 2025, tako da će sastanak s njim biti moguć najranije sredinom februara.¹⁸
13. Dana 26. novembra 2024, nakon dopisa koje sam uputio,¹⁹ Tužilaštvo Srbije me je obavestilo da, zbog drugih obaveza, sastanak početkom decembra nije moguć. Istovremeno je predložilo da se komunikacija ponovo uspostavi sredinom januara 2025, kako bi se zakazao termin za sledeći sastanak.²⁰
14. Dana 4. decembra 2024, u Višem sudu u Beogradu primila me je sudija [REDIGOVANO], predsednica Odeljenja za ratne zločine i organizovani kriminal Višeg suda (dalje u tekstu: predsednica, odnosno Odeljenje). Predsednica mi je iznela pregled

¹³ V. Prvi izveštaj.

¹⁴ Predmet *Šešelj i drugi*, Obaveštenje Tužilaštva o postupanju u skladu s nalogom za prosleđivanje dokaza i informacija, poverljivo i *ex parte*, 12. decembar 2024. (dalje u tekstu: Obaveštenje Tužilaštva o primopredaji).

¹⁵ Obaveštenje Tužilaštva o primopredaji, par. 17.

¹⁶ Obaveštenje Tužilaštva o primopredaji, par. 18.

¹⁷ V. Prvi izveštaj, par. 20, 22, 24, i 26-27. Pored pokušaja navedenih u Prvom izveštaju, upućeni su dopisi Višem sudu u Beogradu 8, 14, 18, i 21. novembra 2024.

¹⁸ Ovo dalje obaveštenje dostavljeno je 29. novembra 2024.

¹⁹ Ovi dopisi su upućeni 20. i 25. novembra 2024.

²⁰ Dana 28. novembra 2024, pitao sam da li bi se mogao zakazati dan i čas za video-konferencijski sastanak početkom ili sredinom januara 2025. Još uvek nisam dobio odgovor na ovaj upit.

aktivnosti Odeljenja, napominjući da je osnovano 2004. i da ima veliki broj predmeta, a da su neki predmeti zasnovani na dosijeima dobijenim od MKSJ-a. Obavestila me je da, prilikom održavanja rasprava u predmetima, Odeljenje može da se osloni na fizičke primerke dokumenata kao i na digitalne kopije – sva originalna dokumentacija se skenira i digitalizuje, i zatim može da se izloži u sudnici elektronski, prema potrebi. Predsednica je potvrdila da će postupak u prosleđenom predmetu *Šešelj i drugi* biti pokrenut pred Višim sudom u Beogradu tek kad Tužilaštvo Srbije podnese optužnicu. Istovremeno, podsetila je da do tog dana takva optužnica nije podneta. Predsednica je navela da Odeljenje ima dva (2) veća, koja se sastoje od po troje (3) sudija. Kad se pokrene predmet, jedno veće rešava u pretpretresnom postupku, a drugo veće u prvostepenom postupku. Pored toga, predsednica je napomenula da se, po podnošenju optužnice Odeljenju, preduzima niz provera. Najpre sudije ispituju formalne aspekte optužnice, a zatim optuženi dostavljaju odgovor s tim u vezi. Nakon toga, optužnica bude ili potvrđena ili vraćena Tužilaštvu Srbije na eventualnu reviziju. Na kraju, predsednica je potvrdila da su svim stranama u postupku pred Odeljenjem na raspolaganju kapaciteti za simultano prevođenje, prema potrebi.

15. Nakon sastanka s predsednicom, imao sam priliku da posetim prostorije celog Odeljenja. Posetili smo tri (3) sudnice, kao i kabine za simultane prevodioce, kabine za zaštićene svedoke, ćelije za zadržavanje, centar za medije, i sobu reditelja audio-vizuelnih snimaka. Sudnica 1 je prostrana i moderna prostorija po uzoru na sudnice MKSJ-a, koja može da primi sve stranke koje učestvuju i u najvećim postupcima – u ovom prostoru postoji mogućnost simultanog prevođenja. Sudnica 2, poznata kao sudnica “Giovanni Falcone”, manja je od sudnice 1, ali slično opremljena (tj. postoji oprema za simultano prevođenje). S obzirom na vrstu predmeta u kojima rešava ovo Odeljenje, ove dve (2) sudnice imaju dodatne mere obezbeđenja, a na raspolaganju je i tehnologija koja omogućuje izobličene slike i glasa zaštićenih svedoka. Na kraju, tokom ove posete bio sam obavešten da su transkripti postupaka najčešće dostupni četrdeset osam (48) sati nakon pretresa.
16. Dana 5. decembra 2024, sastao sam se s osobljem Službe Višeg suda u Beogradu za pomoć i podršku žrtvama i svedocima (dalje u tekstu: Služba), [REDIGOVANO] (dalje u tekstu: osoblje Službe za žrtve i svedoke). Služba je osnovana 2006, i trenutno obezbeđuje podršku za oko dve stotine osamdeset jednu (281) žrtvu i svedoka koji učestvuju u trideset sedam (37) aktivnih predmeta. Pomoć koju pruža Služba počinje od ulaska žrtve ili svedoka u Viši sud u Beogradu i završava se kada oni izađu iz Suda. Ovo najčešće podrazumeva kontakt između Službe i žrtava i svedoka pre njihovog svedočenja,

procenu konkretnih potreba i sprovođenje odgovarajućih mera (npr. emocionalna i logistička podrška, s naglaskom na smanjenju rizika). Kada je žrtvi ili svedoku potrebna dodatna podrška, posle svedočenja, Služba pokušava da te osobe uputi na druge organizacije koje pružaju podršku. Ova potencijalna podrška posle svedočenja dostupna je samo žrtvama i svedocima srpskog državljanstva ali Služba razmatra mogućnosti za regionalnu saradnju kako bi se pružila podrška žrtvama i svedocima iz drugih država. Osoblje Službe za žrtve i svedoke dostavlja sudijama Odeljenja svoje mišljenje u vezi s konkretnim žrtvama i svedocima, a sudije donose konačne odluke o eventualnim zaštitnim merama i povezanim pitanjima. Jedan konkretan problem s kojim se Služba suočava jeste dužina vremena koje je proteklo od mnogih od zločina koji se navode u predmetima pred Odeljenjem do postupaka koji se konačno vode u sudnici – osoblje Službe za žrtve i svedoke napominje da su mnoge žrtve i svedoci previše stari da bi njihovo svedočenje imalo smisla, ili su već preminuli. Na kraju, osoblje Službe za žrtve i svedoke me je obavestilo da s obzirom da su obavljene početne protokolarne radnje ubuduće mogu neposredno da stupim u kontakt s njima, prema potrebi.

17. Dana 10. decembra 2024, sastao sam se s predstavnikom Tužilaštva. Kao što je zasebno navedeno u Obaveštenju Tužilaštva o primopredaji, on me je obavestio da je ranije tog dana Tužilaštvo dostavilo Tužilaštvu Srbije sve primerene dokaze i informacije u vezi s prosleđenim predmetom. Nadalje, obavešten sam da eventualni sastanak između Tužilaštva i Tužilaštva Srbije radi razgovora o informacijama u vezi s domaćim procesuiranjem prosleđenog predmeta *Šešelj i drugi* ne može da se održi pre nego što se, sredinom januara 2025, završe praznici u Srbiji.²¹
18. Dana 17. decembra 2024, pisao sam vršiocu funkcije glavnog tužioca Tužilaštva Srbije kako bih ga pitao da li je u mogućnosti da se sastane sa mnom početkom februara 2025. Ukoliko to nije u moguće, pitao sam da li bi u tom terminu neko iz njegove službe bio u poziciji da razgovara o najnovijim informacijama u vezi s prosleđenim predmetom. Na kraju, pitao sam ga da li bi mogao da razjasni nameravanu proceduru, u vezi s očekivanim podnošenjem optužnice u predmetu *Šešelj i drugi* pred Višim sudom u Beogradu.
19. Iako je u proteklm nedeljama došlo do izvesnog napretka, prosleđeni predmet *Šešelj i drugi* još uvek se nalazi u ranoj fazi u Srbiji. Kao što je navedeno gore, razjasnio sam s predsednicom Odeljenja da će predmet biti pokrenut pred Višim sudom u Beogradu

nakon što Tužilaštvo Srbije podnese optužnicu u prosleđenom predmetu *Šešelj i drugi*. Međutim, kako nisam bio u mogućnosti da se sastanem s vršiocem funkcije glavnog tužioca, [REDIGOVANO], s obzirom na to da je u međuvremenu od Tužilaštva dobilo sve informacije u vezi s ovim predmetom. Nameravam da razjasnim ovo pitanje s Tužilaštvom Srbije što je pre moguće.

20. Napominjem da su relevantni sagovornici ukazali na to da neće biti dostupni početkom januara 2025, i podsećam da je pravoslavni Božić 7. januara 2025. a pravoslavna Nova godina 14. januara 2025. Stoga najverovatnije neću preduzeti svoju sledeću misiju u Beogradu pre februara 2025. Koliko je moguće, pribaviću relevantne informacije daljinski pre svoje sledeće misije. Nadalje, podneću svoje dodatne mesečne izveštaje u skladu s primenjivim Okvirom nadležnosti.

IV. ZAKLJUČAK

21. Stojim na raspolaganju da pružim eventualne dodatne informacije po uputstvima predsednice.

Dostavljeno s poštovanjem,
/potpis na originalu/
Brent D. Hicks
posmatrač

Dana 20. februara 2025,
u Hagu,
Holandija

²¹ V. takođe Obaveštenje Tužilaštva o primopredaji, par. 18, gde se navodi [REDIGOVANO].